

TLM_Lausunto_KEMINMAA_Kotapalon tuulivoimaosayleiskaava_OAS_29052026**Päätöksentekijä** Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta**Valmistelija** rakennustutkija Ylimartimo Teija**KEMINMAA, KOTAPALON TUULIVOIMAOSAYLEISKAAVA, OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA**

Keminmaan kunta on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Kotapalon tuulivoimaosayleiskaavaa vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu osallistumis- ja arviointisuunnitelma (20.3.2026). Alueellisena vastuumuseona Tornionlaakson museo vastaa toimialueensa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman sekä arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

Tuulivoimaosayleiskaava koskee Kotapalon Tuulivoima Oy:n suunnittelemaa tuulivoimahanketta Keminmaan kunnan alueella, noin 15 kilometriä Keminmaan keskustaaajamasta koilliseen. Simon kunnan rajalle on lähimmillään noin 6,5 kilometriä ja tuulivoima-alue rajautuu Tervolan kuntarajaan. Tornion kaupungin rajalle tuulivoima-alueelta on noin 10 kilometriä. Hankkeen sähkönsiirtovaihtoehdot sijoittuvat myös Tornion kunnan alueelle. Sähkönsiirtoreittivaihtoehdoissa hankealueen liittyminen sähköverkkoon toteutetaan 400 kV:n voimajohtona joko Keminmaan tai Viitajärven sähköasemalle. Kemijoen itäpuolella sijaitsevan kaava-alueen alustava pinta-ala on noin 6 700 hehtaaria. Suunnitelman mukaan kaavoitettava-alue on lähes rakentamatonta pääosin metsätalouskäytössä olevaa ja osin soista aluetta. Suunnitellulla tuulivoima-alueella on tiedossa kaksi lomarakennusta. Tuulivoima-alueen läheisyydessä, keskittyen etenkin Kemijoen varrelle, on sekä vakituista että loma-asutusta.

Kaavoituksen tavoitteena on mahdollistaa enintään 45 tuulivoimalan ja niihin liittyvien huoltoteiden, maakaapeleiden, tarvittavien sähköasemien ja sähkönvarastointiratkaisujen rakentaminen laatimalla AKL 77 a §:n mukainen oikeusvaikutteinen yleiskaava, jota voidaan käyttää suoraan tuulivoimalan rakennusluvan myöntämisen perusteena. Tuulivoimahankkeen kaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) toteutetaan erillisinä, mutta samanaikaisina prosesseina. YVA-menettelyssä tarkastellaan hankkeen eri toteutusvaihtoehtoja ja niiden ympäristövaikutuksia. YVA tuottaa tiedon, jonka pohjalta lopullinen kaavaratkaisu tehdään.

Suunnitelman mukaan osayleiskaavan vaikutusten arviointi perustuu ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tuloksiin ja sen yhteydessä tehtyihin selvityksiin, joita ovat muun muassa maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys, joka sisältää arkeologisen inventoinnin, näkemäalueanalyysin ja havainnekuvat. Vaikutusten arvioinnissa on tarkoitus tarkastella erityisesti hankkeen luonto-,

Tornionlaakson museon johtaja29.05.2026§ 79/2026

maisema-, melu-, kulttuuriympäristö-, välke- ja ilmastovaikutuksia sekä vaikutuksia ihmisiin. Vaikutuksia arvioidaan tarvittavin osin myös seudullisesti.

Osayleiskaavan yhteydessä arvioidaan suunnitelman mukaan hankkeen yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa erityisesti luonnonympäristöön ja Natura-alueisiin, ekologiin yhteyksiin, meluun, maisemaan ja virkistykseen. Lähialueen tuulivoimahankkeet huomioidaan mallinnuksissa ja havainnekuissa. Maisema-vaikutusten yhteisvaikutuksia tarkastellaan laajalla, noin 25–40 km:n alueella, painottaen maisemallisesti arvokkaita kohteita. Yhteisvaikutukset arvioidaan asiantuntija-arviona käytettävissä olevien tietojen pohjalta, ja lieventämismahdollisuudet esitetään kaavaselostuksessa.

Tornionlaakson museo pitää erittäin tärkeänä, että osayleiskaavan vaikutusten arviointi kohdistuu suunnitelman mukaan myös tuulivoimahankkeen yhteisvaikutuksiin muiden tuulivoimala-alueiden ja muiden merkittävien maankäytön hankkeiden kanssa. Kemijokivarren valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sijaitsevat suunnittelualueen lähivaikutusalueella ja jäävät kahden tuulivoimahankkeen välisiin. Yhteisvaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin rakennetun kulttuuriympäristön osalta tulee siten olla yhtenä tärkeänä arvioinnin kohteena.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on lyhyesti kuvattu suunnitteluvaiheita, osallistumisen järjestämistä sekä vaikutusten arviointia ja luetteloitu laadittavat selvitykset. Suunnittelun lähtökohtia sekä suunnittelualueen ja kaavan vaikutusalueen nykytilaa on kuvattu niukasti. Museon näkemyksen mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan nykytilan/lähtökohtien kuvaukseen ja -karttoihin tulee/olisi hyvä lisätä vähintään kaavan vaikutusalueella sijaitsevat *valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet, rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet* sekä nostaa esiin niihin kohdistuva vaikutusten arviointi. Koska hankealueella sijaitsee tunnettuja muinaisjäännöksiä, tulisi myös kohdassa 4.1. *Arvioitavat vaikutukset* selkeämmin tuoda ilmi, että arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvat vaikutukset tullaan arvioimaan. Kohtaan 2.5.2 *Arkeologinen kulttuuriperintö* voisi lisätä tunnetut muinaisjäännökset kohdetunnuksineen, jotta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta käy selkeämmin ilmi alueen nykytilanne

Tornionlaakson museo muistuttaa, että tuulivoimaosayleiskaavojen kulttuuriympäristöselvitysten tulee sisältää sekä arkeologisen kulttuuriperinnön selvityksen että rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen, jossa tulee huomioida ja selvittää valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien kohteiden ja alueiden lisäksi paikallisesti merkittävät alueet ja kohteet, arkeologisten kohteiden osalta myös mahdollisesti ennestään tuntemattomat kohteet. Sekä selvittää/inventoida hankealueella sijaitseva rakennuskanta, jotta kaavan vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön voidaan riittävällä tavalla arvioida. Museon lausunnossa Kotapalon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on tarkemmin otettu kantaa itse arviointisuunnitelman lähtötietojen ja arviointitavan ja selvitysten riittävyyteen.

Tornionlaakson museolla ei ole muuta huomautettavaa Kotapalon tuulivoimaosayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman tai arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Tornionlaakson museon johtaja29.05.2026§ 79/2026

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Jakelu

Keminmaan kunta
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Lupa- ja valvontavirasto